

نوید آینده

دلا منال که دور سخن نخواهد ماند
سرود دشمن و اندوه من نخواهد ماند
چنانکه جلوۀ مرغ چمن بجای نماند
سیاه چادر زاغ و زغن نخواهد ماند
بهار آید و گل خندد و بگرید ابر
غبار غم، بعدار چمن نخواهد ماند
شمیم پیراهنی یوسف آید و یعقوب
همیشه ساکن بیت الحزن نخواهد ماند
ببزم وصل، رقیب هر چه گشته صدرنشین
ولی همیشه در آن انجمن نخواهد ماند
مدارغم که حقیقت نمیشود مغلوب
نگین جم بکف اهریمن نخواهد ماند
رود زکشور ما جیش "دیردون" پلید
سپاه ظلم بخاک وطن نخواهد ماند

آزاد افغانستان

د سرطان ۲۷ - ۱۳۳۱ (۱۹۵۲)

ای دست حق به داوری ما برای!

بتبع قصیده معروف حبسیه "حصارنای"
مسعود سعد سلمان شاعر مظلوم قرن ششم

زاندوه و رنج همدم من، داستان سرای!
کاشفگیست بهره ما، اندرین سرای
قوم بدرد و رنج، گرفتار صد تعب
جمع فتاده در ته اندوه جانگزای
آشوب جور و ظلم، برآورد داد خلق
بار شنو! تظلم بیچاره ای خدای
تا کی کنند خیره سران کارهای زشت؟
دزدان جو فروش، ولی گندمی نمای
تا کی برند ثروت ما را به رایگان؟
تا کی کنند ملت بیچاره را گدای
هان ای بشر! ببین که دزد و عسس متاع
براستخوان ماست که کاخ کند بیپای
شاه که مال خلق خورد دزد و رهنز است
زشت تباہکار که دیده است رهنمای؟
ای ظالم پلید، میفزای رنج خلق
وی جابر خصیص، ازین بیشتر مه پای
لعنت بر آن که تاخت، برین ملت نجیب
نفرین بر آن که باخت چنین نرد نا بجای
اشک یتیم و بیوه چو باران بود روان
کشور پر از خروش و هیواهی و های های
خون جوان ماست که جوشید در بهار
کوته نظر شمرد، که لاله است درنمای

ای دودمان ظلم! ستم تا بکی رواست
وین آز تا بکی بود، ای قوم ژاژخای
زشتی نماند آن که نکردید در عمل
تاکی بقوم خویش چنین زشت و ناسزای؟
بوردید آنچه بود بدست جوان و پیر
سیمین زیور و پراهن و قبای
آخر نماند گرده نان بخوان من
اینک فتاد گرسنه باقامت دوتای
ای داور قدیم! ستان داد ما ازانک
دادار هر ستم زده ای داوری نمای
بر آستان عز تو داریم داوری
ای دست حق، بداوری ما برای
تا کی بریم جور ستم، ای خدای خلق!
اخر بذات پاك تو اريم التجای
بفریست موسی بسزای ستمگران
دست به انتقام تبهکار برگشای!
از خون ماست غازه لعل بتان شان
هم چون حناست برکف مهروی دلربای
ای چرخ! گردش بمراد دل غریب
وین زنگ غم زچهره ایام برزدای
بردار! رسم جور و استبداد را زملك
ای قوم، خیز! بر رهی مردانگی گرای

آزاد افغانستان

د اسد ۲۷ - ۱۳۳۱ (۱۹۵۲)

صوت حجاز

زړه پر سر د دې کهسار کوي پرواز
گلستان کې پیدا نه کړ اهل راز
بلبل والوتی په ورو یې وویله
بانڼه نه شي کړای ښکارونه د شهباز
په نگاه یې زړونه وکښه له کوگله
هیڅ حاجت نشته چې مکر کړي غماز
اومه کله گپیدای د عش په اور شي
پاخه بویه چې وي وړ د سوز وساز
سهار راشه د وطن خوره نسیمه
چې زړگی درسره کا رازونياز
په ژړا ژړا گریوان په اوبنکو سور شو
څه حاجت دی د بل رنگ او د پرداز
پریشان کاکل دي بیا زړگی پریشان کړ
د آزاد مرغه پابنده شو څه راز؟
رغوم به تل شپیلۍ د زړه له سوزه
هو! د زړه اور سړوي صوت حجاز

آزاد افغانستان

د قوس ۵- ۱۳۳۱ (۱۹۵۲)

نوی ترنگ

زمانې زخمه تیره کړله د چنگ
ږغوي نوي نغمې په نوي ترنگ
اوریدونکي یې مستي وجد وشغف کا
که بډای که قلندر دی که ملنگ
رندان میل کا وخیلو میخانو له
مستي نشه په نسینه کې د پرنګ
ساقی پاڅه جام دمیو عنایت کا
یاران تږي هیله کاندې د چپنګ
د پلرو له خم خانې ډکې کاسې کړه
زړه می راوړه ترخه یاقوتي رنگ
په کلو کلو مو جام تش او نسکور دی
ستا بلاواخلم ورشه په دردنگ
نه به تل فلک یاور وي د رندانو
نه به وي روزگار د مهرو د فرهنگ
خلقو مړه اورونه بل کړه په نغریو
زما اور مړ دی نه رڼا شته نه یې سونګ
هغه زړه چې له زړه سوزه خالي وي
ترې بهتره وچه پرخه د خرنګ
جار تر هغه قلندر ازاد مشربه
چې په تش لاس وي ولاړ پر نام وونګ
درد و سوی متاع د مینې د بازار دي
زړه ودان په ارزو او په غوښتنګ

آزاد افغانستان

د قوس ۵- ۱۳۳۱ (۱۹۵۲)

راکه لاس

د زړه درد مې نه ځایپېري کوزوپاس
قلندرہ راولاړه سه راکه لاس
ياران لاپل د گلشن و نندارو ته
زه پاماله کړم په سود کې د غم آس
د زړه درد مې ښه متاع د سرلوړۍ دئ
مه کړه که مې اغوستی تور کرباس
يو گړی راسره کېنه اي همدرده
زه د زړه خاوند گنمه خيرالناس
شين گلشن مي زمول شو وگوره عالمه
ده چي لاستي که تيره د جورداس
ماته نه گوري په تورو سترگو ولي
رقيبانو سره گرځي لاس په لاس
تظاهر بېل حقيقت بېل دي که گورې
پر چاغښت نه حسابېري تش اماس
په دنيا کي کار په ټينگه اراده شي
تذبذب او بېره اچوي وسواس
ځان درویش که په گودې کي پاچايي ده
لوړېده نه په کالو نه په مواس
د زړه درد به پټ ساتمه له وگړيه
نه چي بد تعبير يې وکاندي خناس

آزاد افغانستان

د قوس ۵- ۱۳۳۱ (۱۹۵۲)

زمانه مور ته انتظار نه کوي

ساقی پاڅه راوړه ماله جام د ملو
راسه وناڅو په منځ کې د سرو گلو
پسرلی سو هر سړی شور وشغف کا
مور له نه بنایي چمونه د نتلو
زمانه پر مخ روانه گړندی ده
انتظار نه کا زمور د پاڅېدلو
یاران لاپل په چمن کې نندارې کا
مور یو پاتې لا په خپر د یخ نیولو
زړه دي سوړ حیات بې خونده سینه یخه
روح ارزو کړي د کالبود د تشولو
تر تا وگرځمه زما د زړه آرامه
مه پرېږده مي په تورتم د ویرژپلو
ستا دي وي که به مي هسي په غم وژنې
نشته توان په دې سره اور کي د سوزلو
په یوه پیاله دي مړ قوم بیدار که
گوره ځي مخ د گړنگ په پرېوتلو
نه نظام د ژوند معلوم نه یې مزه شته
نه خبر یم چې څه سر د ژوند او مړلو؟
بې نظامه قوم پروت دی شاوخوا کې
انتظار کا د مسیح د پوکولو
برغ کړه پورته په فضا کې چې ټول وینن شي
تېر شو وخت د نابینا د لمسولو
د ژوندون خزان به ټوله بیا بهار سي
که ساقی وکړي همت د می وبشلو

آزاد افغانستان د قوس ۱۵ - ۱۳۳۱ (۱۹۵۲)

دنياغلي الفت خواب

ستا گناه

حق ويل مشکل دي حق ويونكي په دار شوي دي
يا يې غاښ وتلي يا په گټو سنگسار شوي دي
يا ناست دهمزنگ کې چې يې بل ته حق ويلي دي
يا تلي خارج ته له وطنه فرار شوي دي
ته يې نه بندي نه يې له ملکه څخه کړې بېرون
هر يو اشنا ستا په دې سزا گرفتار شوي دي
دا لويه گناه چې د مظلومو په حق ژاړي څوک
واوره هر ظالم له دې ژرانه په ډار شوي دي
څوک چې جیگوي پرده ترې لاندې ښه او بد گوري
زه وایم صادق دي د انعام سزاوار شوي دي
ټول خلق ورته ښه وایي په ښه نوم يې ستايي مدام
بې له خود غرضو چې له دې نه انکار شوي دي
وايي خودغرضه چې ترې دواړه سترگې وباسئ
ولې دوي بې اذنه د دې کار طلبگار شوي دي
کله هر سپی تلی شي په خپل سر له پردې لاندې
څوک چې په خپل سرځي مخ په وړاندې گذار شوي دي
نه غواړي صاحب غرض چې په حال يې پوه شي بل
څوک چې شي واقف په حال خوب نه وي بيدار شوي دي
پټ شيوه مه لټوه سر به دي په کي لار شي
چاچې يې شوق کړي په غمونو دوچار شوي دي

آزاد افغانستان

د سرطان ۲۳ - ۱۳۳۲ (۱۹۵۳)

توبه توبه

د نس خور له بيمارى توبه توبه
د بدزاته له يارى توبه توبه
چې په دوه يې خرخوي په لس يې اخلي
په دې شان سوداگرى توبه توبه
چې د عمر يار پرپردي غواړي بل نوى
له دې رنگ وفادارى توبه توبه
چې په لسمه د رقيب وژني خپل ورور
له دې هسي ورورگرى توبه توبه
چې سورلي ورته د آس د خره يو بنكاري
له دې هسي سواركارى توبه توبه
چې بې خايه په لويانو كړي تهتمته
له دې قسمه هونبىارى توبه توبه
چې گيدر وي د بيرون د كور زمري وي
له دې هسي بهاردى توبه توبه
چې وعده كړي د وفا په كې جفا كړي
له دې رنگه غدارى توبه توبه
چې غاصب يې مال خوري په برندو سترگو
له دې هسي بيدارى توبه توبه
چې كړي جوار اميد كړي د غنمو
له دې شان اميدوارى توبه توبه
چې شيطان يې له عمل خخه شرمپري
د عصري له بدكارى توبه توبه

آزاد افغانستان

د حوت ۳۰ - ۱۳۳۲ (۱۹۵۳)

دژ خیم

ببرف و زمستان و سرما و باد
گذاری مرا بر مقرا اوفتاد
وزیدی جو صرصر درآن دشت سرد
ببردی همی برف را همچو گرد
درآن سهمگین دشت چون زمهریر
شنیدم که بودی بسی گرگ و شیر
نه یارای گشتن نه توفیق سیر
پناهیدم از رنج سرما بدیر
دران کلبه بودند خلق گروه
زییم دد وگرگ اندر ستوه
که آمد درون مرد دشخین خو
چو دیوی دژم چوبکی^۲ نام او
بدستش بودی نامه کوتوال
زیدار او جمله را گشت حال
ندیدم دمی اندران کلبه کس
دویدند بیرون زچنگ عسس
چو دیدم من آن حال زار وزبون
دویدم پی شان زکلبه بیرون
بگفتم که گرگست و آزار دد
مبادا گزندی شما را رسد
شنیدم که گفتی یکی زان گروه
دوان سر نهاده بدشت و به کوه
"توانم زچنگال گرگان جهید

---

۱. نام جایی نزدیک غزنی :

۲. چوبکی یک نوع پولیس غیر رسمی که مردم را به چوب میزند :

ز آزار این مرد نتوان رسید"
الا ای که هستی خداوند ده
چنین رنج بی جا بمردم مده
مده نامه در دست پولیس زشت
که دستش بساط خوشی درنوشت
فرستی اگر گرگ در روستا
نماند رعیت به کشور ترا
گریزد همه از ده و خانمان
به گردون رسد نعره الامان

ایبٹ آباد، ۳۰ می ۱۹۵۴ ع

وطنخواه

یکی را به ارباب بست و کشاد
به کار سیاست خلاف اوفتاد
چو گفתי مکرر همی حرف راست
برو خشم وکین جهاندار خاست
زکشور براندش به قهر و بکین
به حسرت به ملک دیگر شد مکین
به رنج فراق وطن شد زبون
زچشمش چکیدی بس عشق و خون
بلی! خاک کشور بود بس عزیز
فرامش نسازد ورا باتمیز
بدوری رود، مهر او، کی زدل؟
نباشد وطنخواه، پیمان گسل
نشد غافل از فکر و ذکر وطن
به تنهایی و خلوت و انجمن
چنین گفت بار قرینش به وی!
"که این سوز و عشق و جنون تا به کی؟"
شنیدم که گفتا: "توانم به تن:
شوم دور و محروم خاک وطن!
ندارد ستمگر، همانا توان
که سازد جدا روح ما را ازان!
اگر نیست ائین انصاف و داد
مرا زان سبب دوری ایش افتاد!
نسازم فرامش دم خاک وی
همان بزم و باغ و می و تاک وی
بیادش کنم قلب ناشاد، شاد
وطن! خاک تو قبله جمله باد!"

(مری ۲۸ جون ۱۹۵۴ع)

ازاده مرغی

یوه ونه مې په باغ کې ولیدله
پاس په سر یې یوه ځاله ښکاریدله
په کې ناسته یوه ښایسته ښکلې مرغی وه
څه په وایم درته څومره گللی وه
دا یې کور که بنگله وه که برجل و؟
زه خو وایم د مرغانو تاج محل و
د مرغی واړه بچي په کې پراته وو
خو مشکل یې له دې ځای نه واته وو
مرغی نه پرېښوده خپل بچي هیڅکله
چې پرواز او الوتو نه وي غافله
ورښودل یې په هوا کې پروازونه
خپروول او رپول په یې وزرونه
چې بچي خپل کړي آزاد له دغه قیده
له وزرو خپلو نه شي نا امیده
خپله لار شي په دانه پسې هر لور ته
وگرځي په خپله خوښه ښکته پورته
اعتماد یې په خپل څانگه او وزر شي
له پرواز لاندې یې غرونه بهر و برشي
هر لور والوزي اختیار او واک یې خپل وي
هسې نه چې صورت خپل واک یې د بل وي

آزاد افغانستان

۵ سنبله ۱۳۳۳ (۱۹۵۲)

زندان

به زندان کابل در ایام عید
رسیدم به دیدار مرد سعید
سیه موی او گشته چون پر قاز
زجور زمان، رنج حبس دراز
جهان بین ضعیف و دلش پرملال
نشسته به یک خانه در هفده سال
ولی داشت جان، بس آزاده جان
ندیده ازین حبس بی جا زیان
چو مردان حر حق پسند و دلیر
درون قفس همچو غرنده شیر
بدو گفتم: "ای پیر مردان را
چه دیدی درین حبس و حال تباه؟
شب و روزت ای مرد چون بگذرد
که عمر چنین خستگی آورد"
به پندم همی مرد حق لب کشود!
که ما را دیگر فرق حالت نبود
که کشور بود همچو سجن کلان
بود حال مردم چو زندانیان
یکی را به زندان کوچک نشانند
بنام سیاسیش مجرم بخوانند
به قید اسارت شما را درون
فگندند حکام ظالم نگون
چه فرق است بین من و این و آن
که هستند جمله چو زندانیان
نباشد به کشور، گز آزادگی
چو زندان شمر اندران زندگی

کجا میتوان خوش به آن ملک زیست
که ملغا در آن اصل آزادگیست
قلم قید و جان قید و فکر و عمل
نبینی درین بوم و بر جز خلل
به چشم کسان چون فروتر غطاست
کس نبیند کسی نور حق در کجاست؟
بر احوال خود جان من! خون گیری
چو داور بود دزد یغما گری
درین عصر روشن همانا خطاست
جهاندار و میلش به کژی زراست
عدالت بود کار مرد مهین
ندارد بقا هیچ کشور جز این

کابل ۲۵ جوزا ۱۳۲۵ (۱۹۴۶)

عید آواره گان

به عید که بودم زکشور بعید
دم خاطر م روی شادی ندید
نشستم بجایی که بد جنگلی
یکی چشمه یی در کنار تلی
چکیدی زچشمان من خون دل
بیاد حبیبان پیمان گسل
غریوام درآن جنگل پرسکون
چنان شد ز درد درونی فزون
که بشنید مرد چو فریاد من
بیامد رسد تا به امداد من
بگفتا: "درین روز عید و خوشی
چه گری؟ چرا انده و غم کشی؟
نبینی که امروز روز خوشیست
چه جای چنین ناله و ناخوشیست
درین روز خوش، گریه دیوانگیست
نباید چو ماتم گران خون گریست
برو رقص! در مجمع محوشان
هشیوار مرد و زیبا جوان
زکف چون دهی وقت عیش و نشاط؟
نبینی که خدد گل از انبساط؟
شنو! این که ایام عهد شباب
بعجلت رود از برت با شتاب
مده این زمان خوشی را زکف
که فردا شوی خم چو من یکطرف
نماند طراوت به چهره ترا
نه این روی گلگون نه قد رسا

درین شهر خوبان برقص و بخند
به بیهوده فکرت همی دل میند!"
بدو گفتم: "ای ناصح پندگوی
مه رنجان مرا، بر ره خویش پوی!
کسی که از وطن شد بزحمت بعید
پرانده بود مرورا روز عید
بگرید بیاد بر و بوم خویش
زچشمش چکد خون قلب پریش
زدل کی رود یاد بستان و باغ
همان ساقی و بزم رنگین ایاغ
همان مهر احباب شیرین سخن
همان عشوه مهوشان وطن!
گرفتم درین شهر خوبان
بسیست ولی همسر دلستانم کسیست
نسیم که جان بخش و فرحت فزاست
یکی از مزایای کهسار ماست
خدا اندران کشور پرنعم
بسی حسن و خوبی نهاد از کرم
کسی کزچنین کشور پرجمال
کشد رنج دوری بسا ماه و سال
کجا بیند از حجر و غم روز خوش
شود کی بیزم خوشی باده کش
به آواره گان عید خوش ماتم است
بیاد وطن دیده گان پرنم است"

مری عید الاضحی ۱۹۵۴ ع

تخریب و تعمیر

بیالینم آمد شبی نوجوان
یکی تند مردی بسا نکته دان
بُد از مهر کشور دلش بسکه گرم
خروشنده قلبش نگرید نرم
بگفتا: چه خسپی؟ چرائی خموش!
هلا خیز! و در کار کشور بکوش!
ندانی که مردان میدان رزم
نخسپند و گردند، قربان عزم
کسی کو بود زاده انقلاب
سوزد، که سازد جهان خراب
چنین سهل، کامت نیاید پچنگ
نه یازی اگر دشنه درگاه جنگ
چو خواهی جهان را به نیکو نظام
چه باک ارکشی چند نادان خام؟
بعزم نکو ساز، بد را تباه
جهانرا بود اینچنین رسم وراه
چنین گفتمش یار دلجوی من!
سخن فهم، تلمید نیکوی من!
بگیتی بود کار ما به 'ساختن'
نه تخریب و تشویش و برهم زدن
کسی را که نیروی تعمیر نیست
باید بفکر تباهیش زیست
چو ما را نباشد یقین بهتری
چرا رو به تخریب خود آوری؟

بلي! کار تخریب آنجا رواست
که اندر پیش ساختمان بناست
نسازم اگر این جهانرا درست
خرابی بود اندران کار سست
نبینی که در عهد شاه امان
بامید نیکی چو حزب جوان
بیفگند در کار کشور خلل
فرو رفت پای خودش در وحل
مبارک بود بر کسی انقلاب
که سازد ز نو این جهان خراب
نهال امید ار نیاید بیار
مروت نباشد خرابی بکار
سزاوار ما نیست جز فکر وصل
نه در خور بود بهر ما سعی فصل
ندارم چو یارای کار صواب
چرا چیز معمور سازم خراب؟
سزد فکر تخریب کاخ جهان
که سازد کسی قصر بهتر از آن

کویته، ۲ سپتامبر ۱۹۵۳